

bringer. Disse ortodokse, katolske og protestantiske kirker har samarbejdet siden 1967, især omkring helligstederne i Jerusalem og Bethlehem. Efter Intifadaen i 1987 har de udsendt fællesudtalelser om den politiske, sociale og økonomiske situation. Der er i mellemtiden sket en gradvis arabisering af både kirkerne og kirkelederne, hvilket betyder, at kritikken af besættelsen af Vestbredden og Gazastriben har været udtalt, ligesom en tostatsløsning er fremsat. Kirkeledernes mål er desuden, at Jerusalem skal være en åben by for alle uanset religiøs observans. Peter Lodberg finder ikke, at disse fællesudtalelser slår igennem på det politiske niveau, hvilket bl.a. skyldes, at de fortrænger deres jødiske baggrund, men heller ikke indbyrdes kan enes om nadverfællesskab. En anden sag er, at Vatikanet i 1993 efter Oslo-fredsaf-talen underskrev først en *Fundamental Agreement* med staten Israel og dernæst i 2000 en *Basic Agreement* med Det Palæstinensiske Selvstyre. Selv om den første endnu ikke er ratificeret i Knesset, betyder aftalerne, at Vatikanet er blevet en selvstændig spiller i den politiske proces i Det hellige Land. Hvad det betyder i forhold til palæstinensisk teologi tages ikke op.

Konklusionen er en kort opsummering. Peter Lodberg fastholder Karl Barths definition af mission som Guds selvbevægelse ud i verden, hvilket vil sige, at missionsteologi er helligåndsteologi. Han supplerer den med Bonhoeffers nuancering præget af holocaust: inkarnation, lidelse og kors, eller Guds afmagt, er forudsætningen for den politiske teologi. Derfor tager Peter Lodberg især Mitri Rahbes teologi og arbejde til hjerte. Læs bogen, den er god.

Litteratur

Smith, Anthony D. 2003.

Chosen Peoples (Oxford University Press). ■

Den forførende kraft

AF JES NYSTEN

Povl Götke (red.):

SPROG OG FORFØRELSE

Om sandhed og løgn i religion og politik, litteratur og filosofi

Forlaget Alfa, 244 sider, 278 kr.

UMIDDELBART ER BOGEN her en lækker sag at tage i hånden: stor, massiv, kvadratisk, glittet papir – en af den slags bøger, der kunne ligge på stuebordet ved siden af andre appetitlige bøger, og som man kan lade sig opluge af, måske ligefrem forføre af.

Men nu skal man ikke lade sig forføre til at tro, at det her er endnu en stilfuld og letbenet bladrebog til dagens espresso. Forsiden afslører det allerede: nede i højre hjørne ser vi et stort – sikkert forførende velsmagende – afgrøvet æble, så vi bevæger os ind i noget, der vist kræver lidt mere af os end adspredt bladren.

Bogen er da også en på alle måder underholdende, stofmættet og konstant

fængslende samling af artikler i det felt, som bogens undertitel signalerer »om sandhed og løgn i religion og politik, litteratur og filosofi«.

Den er heller ikke alt for stramt redigeret, så vi bliver ført mange spændende steder hen.

Ud over artiklerne er bogen prydet med stilfulde og sært forførende fotografier af Per Bak Jensen.

Som Povl Götke gør opmærksom på i indledningen, er forførelse et temmelig tvetydigt begreb: hvad har forførelse ikke ført til, når den har sat den frie vilje og den almene fornuft ud af kraft? Og samtidig nyder vi jo at lade os forføre, at blive ført væk fra trivialiteter og snusfornuft! Rigtigt er det også, at der er sket et skift i vægtningen af det negative og det positive. I de politiske 60'ere og 70'ere var forførelse en absolut negativ størrelse: manipulation og falsk bevidsthed. I disse mere liberalistiske og individorienterede tider tolkes forførelse meget mere positivt. Ikke fordi der ikke er en forståelse for de negative sider, men fordi vi måske tolker bredere, ser forførelse som et element i enhver form for kommunikation i bred forstand.

I hvert fald bruges termen i denne samling på helt nye – og forførende – måder.

Paulus som forfører

Man skal fx lige komme til rette med at se en af artiklernes overskrift: »Paulus som forfører«! For umiddelbart er der ikke meget Don Juan eller politisk ræv over ham. Eller hvad? Men nu er det den altid skarpe og skarpsindige Lone Fatum, der med tungen lige i munden folder temaet ud, og i en yderst velskrevet og stofmættet artikel på blot 15 sider får hun portrætteret Paulus i al hans kompleksitet, hans selvforståelse, hans manipulationer og hans umådelige gennemslags-

kraft, ikke mindst selvfølgelig takket være hans breve. Bare denne artikel er hele bogen værd.

Anders Thyrring Andersen, der jo med stort held har fået skabt fornyet opmærksomhed omkring Martin A. Hansen, skriver i artiklen »Som forførere og dog sanddru« glasklart og overbevisende om netop denne forunderlige både modernistiske og kristne forfatter og trækker meget passende en linje tilbage til Kierkegaard.

Cecilie Eriksen griber for alvor fat i sprogets særligt forførende magt i »Det forførende sprog«, der har undertitlen »på vandring med Wittgenstein mellem begrebet, billeder og andre fristelser«. Det er en ren lystvandring, antologiens mest forførende stykke: suverænt sprogligt, morsomt og dybsindigt – sluttende med disse ord »vi kan med andre ord ikke undslippe risikoen for at blive forført og holdt fanget af et billede. Den risiko er en del af det menneskelige livs vilkår på samme måde som fødsel, føde og død er det. Vi bliver derfor aldrig færdige med at skulle være opmærksomme på den forførende kraft i og omkring os, på samme måde som vi aldrig en gang for alle kan blive færdige med at støve af – så længe, der leves, er der bevægelse, og støv vil blive hvirvlet op« (s. 174).

Jeg har blot opholdt mig ved tre af artiklerne, men der er meget andet godt gemt i antologien, bl.a. om moderne spin, Per Øhrgaard om Faust, Da Vinci-mysteriet, og Garff – igen, igen – om Kierkegaard. Viggo Ernst Thomsen bidrager med en fint afbalanceret og tankevækkende artikel om forførelsens »plads« i en pædagogisk sammenhæng. Hvad mon Bertel Haarder vil sige til, at der skal forførelse med i en lærer-elev relation?

Tak til forlaget Alfa og redaktør Povl Götke for denne forførende og velsmagende godbid. □